

ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร

Community Capital, Accumulation Capital for The existence of Village Broadcasting Tower

ณัชชา ศิริธนาธร* และ ผศ.ดร.อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ**

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งเน้นศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่ออธิบายการสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการดังนี้ 1) ศึกษาพัฒนาการ จุดเปลี่ยน และบริบทชุมชน 2) ศึกษาการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร และ 3) วิเคราะห์ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร

พื้นที่ศึกษา คือ เทศบาลตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีส่วนร่วมต่อพัฒนาการของชุมชนในอดีตและปัจจุบัน ผู้ดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร แกนนำ กลุ่มสนับสนุน และประชาชนที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารภายใต้พัฒนาการ จุดเปลี่ยน และบริบทชุมชนบางหลวง ได้มีการสั่งสมทุนและบทบาทหน้าที่เป็นแบบพลวัต คือ มีการเปลี่ยนแปลงไม่หยุดนิ่ง โดยบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน จากการพัฒนาการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร โดยพบการสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง จากการผสมผสานทุนทั้ง 4 ประเภทประกอบด้วย ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความรู้เรื่องการทำงานหอกระจายข่าวสารจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร

Abstract

The research “Community Capital, Accumulation Capital for The existence of Village Broadcasting Tower” was the qualitative research that focus on spectacle for explanation accumulating capital in the existence of village broadcasting tower from the past to the present. Analyzed results by using descriptive analysis technique which purpose 1) study the development, turning point and the community context 2) study operation and role of village broadcasting tower and 3) Analyze Community capital, accumulating capital for the existence of village broadcasting tower

*ณัชชา ศิริธนาธร

นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

**ผศ.ดร.อมรรัตน์ ทิพย์เลิศ

อาจารย์ประจำสาขาวิชาโฆษณา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต

The study area was BangLaung Municipality, Amphoe Bang Len, Nakornpathom province and the Key Informants were the community leaders and people who participated to develop the community from the past to the present. Research tools were relied on documentary research, in-depth interview, focus group, and participant observation.

The results revealed that operation and role of village broadcasting tower under development, turning point and the BangLaung community context. The accumulation of capital and its role as a dynamic from past to present. It was found that the accumulation of capital for the existence of Village Broadcasting Tower BangLaung Municipality consisted of combination of four types of capital; cultural capital, social capital, symbolic capital, and economic capital. In addition, findings about knowledge of operation from experience and learning practitioners.

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันเริ่มหันมาสู่แนวทางการพึ่งตนเอง แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางเรื่องประชาสังคม ในการนี้กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาชุมชน มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนในชุมชน ได้ใช้ศักยภาพและทุนของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนตนเองนำไปสู่การพึ่งตนเองและเกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) เป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม (ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนทางวัฒนธรรม) ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกัน ตั้งแต่ระดับปัจเจก ครอบครัว และชุมชน สามารถ

จัดการความเสี่ยง และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม

สื่อเล็กๆ อย่างหอกระจายข่าวสารนับเป็นเครื่องมือป้องกันซึ่งถึงความพยายามในการพึ่งตนเองของชุมชนสามารถสร้างวาระของชุมชน ส่งผ่านระบบวัฒนธรรม โดยการให้ความรู้การสร้างโอกาสให้กับประชาชนและชุมชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางและเท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาคนและนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2552: 43) กล่าวว่า “สื่อยังมีขนาดเล็กและอยู่ในอำนาจรัฐมีการใช้ของชุมชนก็ยังมีคุณภาพต่อการพัฒนาชุมชนมาก” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดวงพร คำบุญวัฒน์ และคณะ (2547: 1) ที่ว่าหอกระจายข่าวสารเป็นเครื่องมือสื่อสารของชุมชนเป็นสื่อเฉพาะกิจที่ใช้ในการกระจายเสียงเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เพื่อประชาชนเฉพาะภายในชุมชน สามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับหรือผู้ฟังได้เป็นจำนวนมากและได้รับพร้อมๆ กัน ประกอบด้วยอุปกรณ์เพียงไม่กี่ชิ้นจึงใช้งานได้ไม่ยาก ตั้งอยู่ภายในหมู่บ้านที่คนในหมู่บ้านเป็นผู้เปิดเครื่อง ผู้ดำเนินการกระจายเสียง ผู้ประกาศ ผู้รับผิดชอบหอกระจายข่าวสาร เป็นคนในหมู่บ้านที่รู้จักผู้ฟังเป็นอย่างดี ดังนั้น ผู้ส่งสารและผู้รับสารจึงอยู่ในบริบทชุมชน และวัฒนธรรมเดียวกัน ประสบปัญหาคล้ายกัน ทำให้มีความสนใจ เข้าถึง เข้าใจกันและกัน การสื่อสารที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารคุ้นเคยกันเช่นนี้ เป็นคุณสมบัติประการสำคัญของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุถึงข้อเห็นพ้องต้องกันในที่สุด ดังนั้นหอกระจายข่าวสารจึงเป็นสื่อของชุมชนที่มีศักยภาพในการนำเสนอเรื่องราวที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน ซึ่งต่างจากสื่ออื่นไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าวสารจึงเป็นสื่อที่ถูกเลือกให้เป็นสื่อเพื่อการพัฒนาในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในพื้นที่ห่างไกล

หอกระจายข่าวสารชุมชนตำบลบางหลวงซึ่งเป็นชุมชนที่เก่าแก่ชุมชนหนึ่ง ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีน มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมากในอดีตจนได้รับการเรียกขานอีกนัยหนึ่งว่า “บ้านเก่า เหล่าเต็งไม้” “ดินแดนแห่งวัฒนธรรมไทย-จีน ขนมหวาน อาหารอร่อย”

รวมทั้งรูปแบบวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนชนบท ตลอดจนประเพณีและวัฒนธรรมประจำถิ่นแบบไทย-จีน ที่สืบทอดตลอดมา จากทุนชุมชนการสั่งสมทุนดังกล่าว ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารที่ทำให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่องมากกว่า 57 ปี โดยประเด็นที่น่าสนใจคือการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารนั้นมีทุนชุมชนประเภทใดบ้าง และมีการสั่งสมทุนอย่างไร โดยการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่อง “ทุน” ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ทุนประเภทต่างๆ ของชุมชนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเมื่อ “ทุน” มีขอบเขตที่กว้างขวางมาก บูร์ดิเยอจึงแบ่งทุนออกเป็น 4 ประเภท คือ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางสังคม เป็นแนวทางในการศึกษาทุนภายใต้บริบทชุมชนสังคมไทย ซึ่งบทความเรื่อง ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การสั่งสมและการบริหารจัดการทุนแบบมีส่วนร่วมเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร ซึ่งผลการศึกษาคั้งนี้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในการส่งเสริมทุนชุมชนประเภทต่างๆ เพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร เพื่อให้เกิดการบูรณาการทุนได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสามารถต่อยอดองค์ความรู้เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคนในชุมชนให้มีโอกาสได้ฝึกใช้ความรู้ความสามารถ รู้วิธีการนำ ภูมิปัญญาและทุนชุมชนที่มีอยู่มาใช้พัฒนาชุมชนโดยผ่านสื่อชุมชนประเภทหอกระจายข่าวสาร อันจะเป็นต้นแบบให้กับการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเองให้กับชุมชนอื่นได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยคั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย 3 ประการ ดังนี้

1. ศึกษาพัฒนาการ จุดเปลี่ยนและบริบทชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวง
2. ศึกษาการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง
3. วิเคราะห์ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยคั้งนี้เป็นงานวิจัยที่อยู่บนกรอบการวิเคราะห์ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร ดังนั้น แนวคิดหลักที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบในการวิจัย ประกอบด้วย

- แนวคิดเรื่องทุน (Capital)
- แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนและการพัฒนาชุมชน (Community and Community Development)
- แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development)
- แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participatory Communication)
- แนวคิดการสื่อสารเพื่อชุมชน (Community Communication)
- ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหอกระจายข่าวสาร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยคั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารโดยใช้แบบสังเกตช่วยในการสังเกต การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 65 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกเป็นข้อมูลในอดีตผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนตำบลบางหลวงอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 15 คน กลุ่มที่สองเป็นผู้ให้ข้อมูลในปัจจุบันจำนวน 30 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มตัวแทนหน่วยงานของภาครัฐ แกนนำชุมชนและกลุ่มผู้ดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร กลุ่มที่สามเป็นตัวแทนผู้ฟังที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกอย่างเจาะจง มาจาก 5 ชุมชนๆ ละ 4 คน บุคคลที่ได้คัดเลือกเป็นผู้นำชุมชนที่มีส่วนร่วมต่อพัฒนาการของชุมชน หรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง

ด้านการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนที่มีส่วนร่วมต่อพัฒนาการของชุมชนในอดีตและปัจจุบันหอกระจายข่าวสาร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ กลุ่มแรกเป็นข้อมูลในอดีตผู้ให้ข้อมูลต้องเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ชุมชนตำบลบางหลวงอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 30 ปี จำนวน 10 คน กลุ่มที่สองเป็นผู้ให้ข้อมูลในปัจจุบัน จำนวน 10 คน เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนตำบลบางหลวงในช่วงเวลาปัจจุบัน และกลุ่มที่สามเป็นตัวแทนผู้ฟังที่มีส่วนร่วมกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร จำนวน 20 คน โดยคัดเลือกอย่างเจาะจงซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มองค์กรชุมชนบางหลวง ทั้งนี้การสนทนากลุ่มประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. พัฒนาการ จุดเปลี่ยน และบริบทชุมชน เทศบาลตำบลบางหลวงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ประวัติศาสตร์และความเป็นมา วัฒนธรรมและประเพณี ภูมิปัญญาและการสืบทอด เศรษฐกิจ การอพยพย้ายถิ่นฐานความสัมพันธ์และการรวมกลุ่มของคนในชุมชน และการสื่อสารชุมชน

2. การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ การบริหารจัดการหอกระจายข่าวสาร การจัดการกระจายเสียง การมีส่วนร่วมของประชาชน การสนับสนุนจากภายนอกและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) การดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2554 – เมษายน 2556 รวมระยะเวลา 2 ปี

สรุปผลการวิจัย

ในการนำเสนอผลการวิจัย แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. พัฒนาการ จุดเปลี่ยน บริบทชุมชน การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 และข้อ 2

2. ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 ดังนี้

ส่วนที่ 1 พัฒนาการ จุดเปลี่ยน บริบทชุมชน การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็น 4 ช่วง ตามความเปลี่ยนแปลงของชุมชนดังนี้

ช่วงที่ 1	การก่อตั้งชุมชนในปี พ.ศ. 2420- 2498
ช่วงที่ 2	เศรษฐกิจรุ่งเรืองชุมชนเข้มแข็งในปี พ.ศ. 2499- 2530

ช่วงที่ 3	เศรษฐกิจซบเซาชุมชนเปลี่ยนแปลงในปี พ.ศ. 2531- 2550
ช่วงที่ 4	การปรับเปลี่ยนวิถีชุมชนแบบมีส่วนร่วมในปี พ.ศ. 2551- 2556

ช่วงที่ 1 การก่อตั้งชุมชน ในปี พ.ศ. 2420- 2498

ความเป็นมา การอพยพย้ายถิ่นฐาน และเศรษฐกิจชุมชนตำบลบางหลวง จากการค้นพบมีข้อสันนิษฐานว่า บริเวณตำบลบางหลวงนี้เคยเป็นเมืองเก่าแก่เมืองหนึ่ง เพราะพบเศษกระเบื้องดินเผาและมูลดินที่เป็นลักษณะคูเมือง ในสมัยที่เมืองอุทองเป็นราชธานีแห่งหนึ่งในลุ่มแม่น้ำท่าจีน จากโคลงนิราศสุพรรณแต่งเมื่อ พ.ศ. 2384 เป็นนิราศเรื่องเดียวของสุนทรภู่ที่แต่งเป็นโคลง สีสู่ภาพ ซึ่งทำให้ได้ทราบรายละเอียดในเรื่องการเดินทางไปสุพรรณบุรีของสุนทรภู่ จากตอนที่ 76 (สุนทรภู่, 2510, หน้า 25) ที่ทำให้ทราบถึงการดำรงอยู่มาอย่างยาวนานของชุมชนบางหลวง

(76) ๑ ถึงคลองร้องเรียกบ้าน บางหลวง
 ลำภูนั้นก็ถึงดวง ดอกฟ้า
 เจียบเหงาเปล่าเปลี่ยวทรวง แสนทเวท พุเรต อุ่มรัก
 หนักอกถ้า เทียบเฝ้าเขาหลวง ฯ

จากโคลงสี่สุภาพข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ชุมชนบางหลวงเป็นชุมชนชนบทที่เก่าแก่มากตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 ตั้งอยู่ริมแม่น้ำท่าจีนหรือแม่น้ำสุพรรณบุรี จนกระทั่งสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์มีการประกาศตั้งเป็นมณฑล อำเภอบางหลวงจึงได้ชื่อว่า “ชุมชนตำบลบางหลวง” ต่อมาเริ่มมีคนไทยคนมอญ คนลาวโซ่ง และพบว่าคนจีนได้อพยพเข้ามาภายในชุมชนเป็นจำนวนมากมาจากชวเถา มณฑลกวางตุ้งประเทศจีนการประกอบอาชีพ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่หนึ่งมาทำอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ตามริมแม่น้ำท่าจีน ส่วนกลุ่มที่สองเป็นพ่อค้าในตลาดบ้านเก่าเหล่าตั้งไม่ ชุมชนบางหลวงเกิดขึ้นและเริ่มสร้างวัดบางหลวงเมื่อปี พ.ศ. 2420 โดยประชาชนชาวบางหลวงกับพระครูก่อน วัดบางหัว เป็นผู้ริเริ่มสร้าง หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2446 ได้มีการก่อตั้งตลาดบางหลวง ร.ศ. 122 การเกิดขึ้นของ “ตลาดบางหลวง” สมัยก่อนจากการสืบค้นพบว่ามีคนมาอาศัยอยู่

ในยุคแรก ๆ เพียงสองหลังคาเรือนเท่านั้น คือ ร้านเม่งหลี และ บ้านหลงจู๋เปี่ยน ร้านเม่งหลีชาวบ้านเรียกขานว่า ผู้ใหญ่ ช้วน แดงอุทัย เป็นคนที่มาอยู่อาศัยก่อนจึงเป็นผู้ใหญ่บ้าน และเป็นผู้ริเริ่มสร้างตลาดบนขึ้น ซึ่งอยู่ติดกับทางริมแม่น้ำท่าจีน ต่อมา หลงจู๋เปี่ยนเป็นผู้สร้างตลาดกลางขึ้น หลังจากนั้นก้านนสอด โรจนสุธี ก็สร้างตลาดล่างขึ้น ในปี พ.ศ. 2465 ได้สร้างโรงเรียนวัดบางหลวง และในปี พ.ศ. 2467 ก่อตั้งโรงเรียนเจ็ยงหัวเปิดสอนหลักสูตร 2 ภาษา คือ ภาษาไทยและจีน โดยประชาชนที่ย้ายเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนตำบลบางหลวงนี้สามารถประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวได้จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ภายในชุมชน ระบบเศรษฐกิจในชุมชนบางหลวงในช่วงแรกเน้นไปที่ด้านการผลิตเพื่อการใช้เองเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้เป็นอาหารภายในครอบครัวและภายในชุมชน ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรกรรมและปศุสัตว์ อาชีพที่สำคัญของประชาชนในชุมชนคือ อาชีพทำนา ปลูกผัก ทำสวน ทำอาชีพประมง และเลี้ยงหมู เนื่องจากในชุมชนนั้นมีทรัพยากรที่สำคัญคือ แม่น้ำท่าจีน และคลองชลประทานบางหลวง วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา

ประชาชนส่วนใหญ่ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารระหว่างกันทั้งสองภาษาคือภาษาไทยและภาษาจีน เนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนจีนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยในพื้นที่ชุมชนบางหลวง ทำให้ลักษณะการปลูกบ้านเรือนเป็นห้องแถวไม้เรียงยาวหันหน้าเข้าหากัน ใกล้บริเวณริมแม่น้ำท่าจีนเป็นสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งชั้นล่างใช้ประกอบการค้าขาย ส่วนด้านบนหรือชั้นสองบน ชาวจีนเรียกว่า “เหล่าเต็งไม้” มีไว้สำหรับการพักผ่อนในช่วงเวลากลางคืนและในทุกเทศกาล ประชาชนให้ความสำคัญในการเข้าร่วมปฏิบัติตามประเพณี และงานประจำปีของวัดบางหลวง ในสมัยยุคก่อตั้งชุมชนนี้มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับลูกหลานเป็นลายลักษณ์อักษรผ่านทางบันทึกโบราณ ตำรา และคำบอกเล่า ภูมิปัญญาที่โดดเด่นคือ การถ่ายทอดสูตรยาจีนโบราณจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลาน ร้ายยาสมุนไพรเก่าแก่คือ ร้าน มิน แซ ฮึง

การรวมกลุ่มและการสื่อสารชุมชน

ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันแบบเครือญาติไปมาหาสู่ช่วยเหลือเกื้อกูลแบ่งปันซึ่งกันและกัน ลักษณะของครอบครัวเป็นครอบครัวใหญ่ที่อยู่บริเวณเดียวกัน โดยประชาชนในชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จนกล่าวได้ว่าแทบทุกบ้านจะรู้จักกันรักใคร่ป้องกันแบบเครือญาติที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันยามเกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในชุมชน การติดต่อสื่อสารภายในชุมชนส่วนใหญ่พบว่าเป็นการสื่อสารด้วยการพูดแบบปากต่อปากและไปมาหาสู่กันทางเรือโดยเรือส่วนตัวหรือเรือโดยสารออกไปธุระหรือติดต่อสื่อสารด้วยการเดินออกไปพบปะพูดคุยกัน มีการส่งไปรษณีย์ โทรเลขและนิยมส่งจดหมายไปกับเรือเพื่อติดต่อกับชุมชนภายนอก เริ่มมีกลุ่มร้านค้าแพในชุมชนเป็นจุดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคนในชุมชน

ช่วงที่ 2 ยุคเศรษฐกิจรุ่งเรืองชุมชนเข้มแข็ง ในปี พ.ศ. 2499- 2530

เศรษฐกิจและการอพยพย้ายถิ่นฐานในปี พ.ศ. 2499 ชุมชนตำบลบางหลวงได้ถูกยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาลตำบลบางหลวง การเปลี่ยนแปลงในช่วงต้นนี้ทำให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้นมาในชุมชนอย่างมากมาย ระบบเศรษฐกิจเป็นการการผลิตเพื่อการค้าขาย ทรัพยากรที่สำคัญในชุมชนยังเป็น แม่น้ำท่าจีน และคลองชลประทานบางหลวง ผู้คนใช้การติดต่อการค้าทางเรือ ผู้ที่เดินทางค้าขายและซื้อของก็มักพายเรือและเดินทางด้วยเรือเป็นส่วนใหญ่โดยเฉพาะชาวบ้านในละแวกใกล้เคียงมาจับจ่ายใช้สอย ซื้อของกินของใช้และเครื่องมือในการทำนาตลอดจนเสื้อผ้า อาหารสด และอาหารแห้ง ทำให้เศรษฐกิจภายในชุมชนบางหลวงดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ชุมชนตลาดบางหลวงจึงเป็นแหล่งค้าขายทางน้ำที่สำคัญแห่งหนึ่งของอำเภอ บางเลนเพราะมีท่าเรือขนาดใหญ่สะดวกในการขนถ่ายสินค้า โรงฝึน วิกหนังเก่า โดยอาชีพที่โดดเด่นในช่วงนี้คือ อาชีพค้าขายอาหารสด อาหารแห้ง เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค อาชีพรับจ้าง การตีเหล็ก การบัดกรี การทำทอง การทำฟัน แรงงานที่สำคัญ คือ คนในครอบครัว แรงงานสัตว์ เช่น วัว ควาย ซึ่งเป็นแรงงานอีกแรงงานหนึ่งที่คนในชุมชนนิยมใช้เพื่อเป็นเครื่องทุ่นแรงเพื่อช่วยในการทำนาและมีการจ้างงานเกิดขึ้น เริ่มมีการใช้เครื่อง

อำนวยความสะดวกในการประกอบอาชีพเช่น รถไถนา เครื่องนวดข้าว เป็นต้น ยุคนี้ไม่พบการการย้ายถิ่นฐาน ออกนอกพื้นที่เนื่องจากคนในชุมชนมีความสัมพันธ์อันดี เหมือนพี่น้อง ผู้คนมีจิตอาสาช่วยเหลือชุมชนจึงทำให้ให้ ชุมชนมีความเข้มแข็งสมัครสมานสามัคคีกัน นอกจากนี้ยังพบว่ามีคนอพยพเข้ามาเป็นจำนวนมากทำให้ชุมชน บางหลวงกลายเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจในด้าน การค้าขายและการเกษตรอีกด้วยจึงเกิดการอพยพ ย้ายถิ่นฐานเข้ามาแบบถาวรของคนจากหลายพื้นที่ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา

ชุมชนบางหลวงเป็นดินแดนที่บรรพบุรุษชาว จีนได้อพยพมาตั้งถิ่นฐานจึงก่อเกิดประเพณีวัฒนธรรม ไทย-จีนสืบมาได้แก่ประเพณีแห่ธงฉลองตรุษจีนถือศีล กินเจและงานแห่ศาลเจ้าแม่ทับทิม (ส่วยเว้ยเหนียง) เทพเจ้าแห่งความเมตตา คุ้มครองมวลมนุษยชาติให้พ้น จากภัยพิบัติขจัดความทุกข์ยากทั้งมวล และมีวัฒนธรรม ด้านดนตรีจีน ที่เรียกว่าหล่อโก้ว ที่นิยมเล่นเพื่อผ่อนคลายในยามว่าง โดยสามารถบรรเลงในงานมงคล และ งานอวมงคลต่าง ๆ ได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีประเพณี ที่เกิดขึ้นใหม่ ๆ ในช่วงเวลานี้ คือประเพณีศาลเจ้าแม่ ทับทิม ประเพณีตรุษจีน เทศกาลสารทจีน เทศกาล กินเจและเทศกาลไหว้พระจันทร์ การสืบทอดภูมิปัญญา ของชาวจีนที่ได้อพยพเข้ามาในชุมชน ได้แก่ การทำขนม ขุนเปียะซึ่งขนมนี้ถือว่าเป็นขนมที่มีชื่อเสียงและติดหู คนในชุมชนอย่างมากโดยเจ้าแรกคือ “ร้านจันทร์ทิมา” และมีการนำภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างประโยชน์ให้แก่ คนในชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การตีเหล็กเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้ต่างๆ การบัดกรี ร้านทำฟันและร้านทำทอง แต่ ที่โดดเด่นในช่วงนี้ คือ มีดอโต้และเคียวเกี่ยวข้าวที่ทำ มาจากเหล็กกล้าโดยมีการส่งออกและขายให้แก่คนทั้ง ในและนอกชุมชน ในช่วงเวลานี้มีการรวมกลุ่มกันจัดตั้ง วงดนตรีจีนขึ้น โดยเริ่มจากมีสมาชิกเข้ามาประมาณ 10 คน เป็นชาวจีนส่วนใหญ่โดยเครื่องดนตรีที่นิยมใช้จะมี พวกเครื่องดนตรีเครื่องสายและเครื่องเคาะชื่อว่า “วง รวมมิตรบางหลวง”

การรวมกลุ่ม การดำเนินงานและบทบาท หน้าที่ของหออกระจ่ายข้าวสารและการสื่อสารชุมชน ยุคเศรษฐกิจรุ่งเรืองนี้ประชาชนในชุมชนเริ่มหันเข้า มาให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันมากขึ้นเพราะ นอกจากการทำไร่ ทำนาแล้วการค้าขายเป็นอีกอาชีพ

หนึ่งที่ทำให้เกิดการรวมตัวและการสร้างความสัมพันธ์ ของคนในชุมชน โดยในปีพ.ศ. 2513 ชุมชนต้องเผชิญ กับสถานการณ์อันเลวร้าย หากแต่ด้วยความเข้มแข็ง ของชุมชน และกลุ่มจิตอาสาที่รวมตัวกันต่อสู้กับ สถานการณ์ดังกล่าว จากกรณีการนำที่ดินบริเวณตลาด ล่างไปขายให้กับนายทุนในจังหวัดนครปฐม โดยนายทุน ดังกล่าวจะเข้ามาปรับปรุงเพื่อก่อสร้างเป็นตึกแถวให้ คนเช่าอาศัย ซึ่งประชาชนในชุมชนไม่เห็นด้วย เพราะ จะส่งผลให้ทุกคนในชุมชนขาดที่อยู่อาศัยและที่ทำมา หากิน ชาวบ้านจึงรวมตัวกันขอซื้อกลับคืนมา โดยชาว บ้านรวบรวมเงินกันไปซื้อพื้นที่ดังกล่าวคืน หลังจากนั้น จึงร่วมกันก่อตั้งบริษัทชื่อบริษัทสหบางหลวงสามัคคี จำกัด และนำเงินที่ชาวบ้านออกมาก่อสร้างเป็นหุ้นตาม สัดส่วนที่แต่ละคนออก ทั้งนี้หุ้นของตลาดมีราคาหุ้นละ 1,000 บาท ซึ่งเท่ากับว่าพื้นที่ในบริเวณตลาดจึงเป็นของ ประชาชนในชุมชนไม่มีใครเป็นเจ้าของพื้นที่โดยเฉพาะ โดยมีหม้อย เหล่าสุนทรศิริ เป็นผู้จัดการคนปัจจุบัน หลังจากนั้นก็ได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์ขึ้น มาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในชุมชนโดยอาสาสมัคร ถ้า ประชาชนในชุมชนมีเรื่องเดือดร้อนก็สามารถแจ้งมายัง กลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์ก็เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งก่อสร้างสิ่งต่างๆ ที่เป็น ประโยชน์ต่อชุมชนมากมาย การรวมกลุ่มของคนใน ชุมชนยุคนี้ทำให้เกิดกลุ่มองค์กรใหม่ดังต่อไปนี้ องค์กร ชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มร้านกาแฟ กลุ่ม เรือยนต์รับจ้าง องค์กรชุมชนแบบทางการ ได้แก่ บริษัท สหบางหลวงสามัคคีจำกัด กลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์บาง หลวง คณะกรรมการพัฒนาตำบลบางหลวง กลุ่มสตรี อาสาพัฒนาชุมชนตำบลบางหลวง กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ กลุ่มอาสาสมัครป้องกันฝ่าย พลเรือน และกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน

ในปี พ.ศ. 2499 ชุมชนตำบลบางหลวงได้ ถูกยกฐานะขึ้นเป็นสุขาภิบาลตำบลบางหลวง การ เปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดสิ่งอำนวยความสะดวก ขึ้นมาในชุมชนอย่างมากมาย เช่น การสร้างถนนหนทาง ขึ้นเพื่อให้การคมนาคมสามารถทำได้สะดวกยิ่งขึ้น ชุมชนบางหลวงเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เมื่อเริ่มเกิด การขยายตัวของชุมชน ประชาชนมีจำนวนเพิ่มขึ้น หาก แต่การเดินทางเพื่อติดต่อสื่อสารกันนั้นมีความลำบาก เนื่องจากไม่มีถนน แคนนำชุมชนโดยกำนันสด โจรจน

สุธี และคณะกรรมการสุขภาพบาลจึงริเริ่มก่อตั้งสื่อชุมชน “หอกระจายข่าวสาร”

การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารในช่วงแรกนี้รูปแบบการบริหารจัดการรับผิดชอบโดยกลุ่มคนคือคณะกรรมการสุขภาพบาล มีนายอำเภอเป็นประธานสุขภาพบาลโดยตำแหน่ง และคณะกรรมการสุขภาพบาลได้รับงบประมาณจากทางอำเภอบางเลน ซึ่งในขณะนั้นได้งบประมาณไม่มากนักจึงมีเครื่องส่งกระจายเสียงที่ใช้เครื่องปั่นไฟ (ไม่มีไฟฟ้า) เป็นเครื่องหลัก 100 วัตต์ ในช่วงแรกนี้ตัวลำโพงส่วนใหญ่อยู่ในชุมชนตลาดบางหลวง การซ่อมอุปกรณ์ต้องดำเนินงานผ่านอำเภอทำให้เกิดความล่าช้า ช่วงเวลาการกระจายเสียงไม่มีความแน่นอน โดยจะประกาศเฉพาะช่วงที่มีข่าวสารจากทางราชการ และเวลามีเรื่องด่วนเท่านั้น ด้านที่ตั้ง

ในปี พ.ศ. 2499 – 2510 ณ บ้านกำนันสด โรจนสุธี

ในปี พ.ศ. 2511 – 2520 ณ บ้านกำนันวิฑูรย์ โรจนสุธี

ในปี พ.ศ. 2521 – 2530 ณ อาคารสุขภาพบาล

การจัดการกระจายเสียงมีผู้ปฏิบัติงานหลักคือ กำนันสด โรจนสุธี นายสมศักดิ์ ห่องสวัสดิ์ ตำแหน่งพนักงานดับเพลิงสุขภาพบาล นายโสภณ น่วมวิโรจน์ ตำแหน่งกรรมการสุขภาพบาล นายสุทิน มลินิล และนายบุญสม กิจเจริญ ตำแหน่งพนักงานดับเพลิงสุขภาพบาล เนื้อหาการประกาศได้แก่ ข่าวสารจากทางอำเภอ การขึ้นทะเบียนทหาร ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน และข่าวบริการชาวบ้าน เป็นต้น ด้านรูปแบบการกระจายเสียงใช้การประกาศเป็นหลัก เวลานั้นประชุมหรือรวมตัวกัน ก็แจ้งจากหอกระจายข่าวสารได้ยินกันทั่วชุมชน แต่ถ้าบ้านไหนห่างไกลไปหน่อยก็จะได้ยินไม่ชัดมาก ต้องอาศัยผู้นำชุมชนไปบอกต่อเพื่อให้ทราบอย่างทั่วถึง

จากการศึกษาค้นพบบทบาทหน้าที่หอกระจายข่าวสารในช่วงแรกนี้ 3 ประการ คือ

1. หน้าที่ในการให้ข้อมูล ข่าวสาร
2. การบริการชุมชน
3. หน้าที่ในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อระบบ

การปกครองส่วนท้องถิ่น

การสื่อสารในชุมชนพบว่ามีวิธีการสื่อสารแบบที่ไม่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มร้านค้า กลุ่มเรือนต์รับจ้าง การสื่อสารแบบทางการได้แก่ จดหมาย ป้ายประกาศ เป็นต้น การสื่อสารกับชุมชนภายนอกโดยการส่งไปรษณีย์โทรเลขถึงญาติที่อยู่ห่างไกล และเริ่มมีการ

ใช้โทรศัพท์บ้าน และโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งขณะนั้นยังมีราคาแพงจึงยังไม่เป็นที่นิยม

ช่วงที่ 3 ยุคเศรษฐกิจซบเซาชุมชนเปลี่ยนแปลง ในปี พ.ศ. 2531- 2550

เศรษฐกิจและการอพยพย้ายถิ่นฐานหากเปรียบเทียบกับเศรษฐกิจชุมชนเมื่อสมัยยุคที่เศรษฐกิจรุ่งเรืองกับช่วงเวลานี้พบว่ามีแนวโน้มเศรษฐกิจซบเซา หลง ซบเซามาก เนื่องจากได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกชุมชน อันเนื่องมาจากการเปิดเสรีทางการค้าขายและการคมนาคมขนส่งทางบกเข้ามาแทนที่การคมนาคมขนส่งทางน้ำอีกทั้งในปี พ.ศ. 2538 เกิดเหตุการณ์ไฟไหม้ ทำให้ชาวบ้านบางส่วนต้องสูญเสียบ้านสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัย และเป็นร้านค้าขายของเพื่อประกอบอาชีพของครอบครัว บ้านเรือนถูกไฟไหม้ไปกว่า 30 หลังคาเรือน เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ส่งผลให้มีผู้คนอพยพออกนอกชุมชนไปอยู่ที่อื่นเป็นจำนวนมากจึงทำให้ประชาชนในชุมชนลดลงกว่าเดิม เพราะพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ไม่ได้รับการอนุญาตให้สร้างบ้านเรือนขึ้นมาทดแทน และต้องมาประสบปัญหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจอีกครั้งในปี พ.ศ. 2540 เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจฟองสบู่ เป็นช่วงที่ย่ำแย่ข้าวของแพง และยังมีตลาดนัดที่เป็นทางเลือกใหม่เพื่อการจับจ่ายใช้สอย ซึ่งในขณะนั้นจำนวนผู้ซื้อขายสินค้าในตลาดบางหลวงมีอยู่น้อยก็ยิ่งน้อยลงเข้าไปอีกตามสภาวะทางเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ รับราชการ รับจ้าง และค้าขายในแถบชุมชนตลาดบางหลวง จากการพัฒนาการคมนาคมทางบกที่สะดวกสบายมากขึ้นทำให้ความเป็นศูนย์กลางทางการค้าหายไป จึงทำให้ตำบลบางหลวงเกิดความซบเซามาก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นสาเหตุของการอพยพออกไปยังพื้นที่อื่นที่มีความเจริญมากกว่า หรือออกไปประกอบอาชีพในด้านอื่น นอกเหนือจากการค้าขายและการเกษตรในชุมชน เช่น อาชีพรับราชการ รับจ้าง เป็นต้น เพราะคนมีโอกาสมากขึ้นในการเลือกประกอบอาชีพอันเนื่องมาจากการมีการศึกษาที่สูงมากขึ้นและการเดินทางที่สะดวกสบายมากขึ้น

วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา

ในช่วงเวลานี้ระดับความเข้มข้นในการปฏิบัติตามวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนอย่างเคร่งครัดเริ่มมีลดน้อยลงเนื่องจาก ผู้เฒ่าผู้แก่ส่วนหนึ่งเริ่มมีการอพยพย้ายที่อยู่อาศัยออกไปตามเมืองต่างๆ หรือเสียชีวิตไปบ้าง แต่กระนั้นวัฒนธรรมและประเพณีที่ยังมีการดำรงอยู่จนมาถึงในปัจจุบันก็คือ ประเพณีในวันสำคัญ การทำบุญ การตัดบาตร การไหว้เจ้า การถือศีลกินเจ ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมที่ยังคงมีการปฏิบัติสืบต่อกันมาอย่างต่อเนื่อง โดยชาวบางหลวงยังคงเคารพนับถือวัดบางหลวง ศาลเจ้าบ้านฮกตั้ง และศาลเจ้าแม่ทับทิม จากการสูญเสียผู้เฒ่าผู้แก่ที่มีความรู้ในเรื่องภูมิปัญญา การอพยพย้ายถิ่นฐานของคนรุ่นเก่าออกไปจากชุมชน และการออกไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชน ทำให้ช่วงเวลานี้ไม่พบภูมิปัญญาประเภทใหม่เกิดขึ้น แต่ภูมิปัญญาดั้งเดิมก็ยังคงสืบทอดต่อไปซึ่งพบได้ในบางพื้นที่ของชุมชน

การรวมกลุ่ม การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร และการสื่อสารชุมชน ด้านความสัมพันธ์และการรวมกลุ่มของคนในชุมชนตำบลบางหลวงในช่วงเวลานี้เบาบางลง ความสัมพันธ์ของประชาชนในชุมชนมีความห่างเหินกันมากขึ้น เป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว การพึ่งพาอาศัยกันก็น้อยลง บางบ้านก็แทบไม่รู้จักกัน ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่มกันน้อยลง ทั้งนี้เนื่องมาจากคนรุ่นก่อนได้มัลลหายตายจากกันไป หรือได้ย้ายออกไปอาศัยกับลูกหลานที่จังหวัดอื่นๆ ส่งผลให้กลุ่มองค์กรต่างๆ มีบทบาทน้อยลง กิจกรรมชุมชนก็น้อยลง แต่ในปีพ.ศ. 2542 ชุมชนบางหลวงได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลตำบลบางหลวงโดยทั้งนี้มีนายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาร่วมช่วยกันดูแลปกครองชุมชน อีกทั้งร่วมกันพัฒนาชุมชนบางหลวงให้มีความก้าวหน้า การพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพให้กับชุมชนเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน ทำให้กลุ่มองค์กรชุมชนเริ่มกลับมามีบทบาทในชุมชนอีกครั้ง องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการได้แก่ กลุ่มร้านกาแฟมีสมาชิคน้อยลง กลุ่มเรือบตรับจ้างไม่มีแล้ว องค์กรชุมชนแบบทางการเกิดใหม่ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมตำบลบางหลวง และเครือข่ายกองทุนหมู่บ้าน

หอกระจายข่าวสารในปี พ.ศ. 2531 - 2539 ยังคงอยู่ ณ อาคารสุขาภิบาล และปี พ.ศ. 2540 - 2550 ย้ายเครื่องส่งกระจายเสียงมาไว้ ณ ศาลาประชาคม โดยในปีพ.ศ. 2542 ชุมชนบางหลวงได้รับการยกฐานะให้เป็นเทศบาลตำบลบางหลวงเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 โดยมีนายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนมาร่วมช่วยกันดูแลปกครองชุมชน อีกทั้งร่วมกันพัฒนาชุมชนให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นและนอกจากนี้ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพให้กับชุมชนเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนในชุมชนได้รับรู้เกี่ยวกับข่าวสารด้านประเพณี ส่งเสริมความกตัญญูด้วยการตอบแทนผู้มีพระคุณ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และข้อมูลข่าวสารภายในชุมชน

รูปแบบการบริหารจัดการรับผิดชอบโดยกลุ่มคนซึ่งประกอบด้วยผู้นำชุมชนเป็นหลัก ในช่วงแรกหอกระจายข่าวสารบริหารจัดการโดยคณะกรรมการสุขาภิบาล และได้เพิ่มเครื่องกระจายเสียงเป็น 1,000 วัตต์ โดยเพิ่มจุดกระจายเสียงเป็น 30 จุด ซึ่งขยายจากตลาดออกไปที่หมู่ 2 และหมู่ 3 บางส่วนการจัดการซ่อมแซมต้องดำเนินการผ่านรัฐก่อนเสมอต้องให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอเซ็นอนุมัติก่อนทุกครั้งงบประมาณส่วนใหญ่ได้รับมาจากสุขาภิบาลและมีความค่อนข้างจำกัด ช่วงเวลาการกระจายเสียงไม่มีความแน่นอนโดยจะประกาศเฉพาะช่วงที่มีข่าวสารจากทางราชการ และเวลามีเรื่องด่วนเท่านั้น ในช่วงท้ายของยุคนี้ในปี พ.ศ. 2542 หอกระจายข่าวสารก็ได้รับการยกระดับขึ้นจากการบริหารจัดการโดยเทศบาล มีนายกเทศมนตรีคนแรกคือ นายปัญญา รัตนวรรณพันธ์ และคณะกรรมการเทศบาล ในปี พ.ศ. 2549 ได้เพิ่มเครื่องกระจายเสียงเป็น 3,000 วัตต์ การจัดการซ่อมแซมดำเนินการผ่านเทศบาลซึ่งทำให้การจัดตั้งงบประมาณการเบิกจ่ายมีความคล่องตัวมากขึ้น ช่วงเวลาการกระจายเสียงมีความสม่ำเสมอโดยเปิดกระจายเสียงทุกวันมีการจัดช่วงเวลาการกระจายเสียงเป็น 2 ช่วงเวลา ทั้งนี้ช่วงเวลาดังกล่าวสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ช่วงเช้าเวลา 06.30 - 08.30 น. ช่วงเย็นเวลา 16.30 - 17.00 น. ช่วงเวลากลางวันโดยทั่วไปในเวลาปกติจะไม่มี การกระจายเสียง ถ้าหากมีเรื่องด่วน เรื่องสำคัญ เช่น การเสียชีวิต ไฟไหม้ งานบุญ ประเพณี งานแต่ง จึงจะมี

การกระจายเสียงในช่วงเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

การจัดการกระจายเสียงในช่วงแรกมีผู้ปฏิบัติงานหลัก คือ นายโสภณ น่วมวิโรจน์ ตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาล นายสุทิน มลินิล และนายบุญสม กิจเจริญ ตำแหน่งพนักงานดับเพลิงสุขาภิบาล เนื้อหาการประกาศได้แก่ ข่าวสารจากทางอำเภอ การขึ้นทะเบียนทหาร ทะเบียนบ้าน บัตรประชาชน และข่าวบริการชาวบ้าน เป็นต้น การจัดการกระจายเสียงในช่วงหลังของยุคนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน โดยคุณเกษร สุจินดานุพงศ์ ตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ได้เข้ามารับตำแหน่งในเดือนเมษายน 2543 จากการชักชวนเข้าทำงานของนายกเทศมนตรีปัญญา รัตนวรรณพันธ์และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบหลัก ร่วมกับคุณอพิชน เฉลิมพันธ์ นายสุทิน มลินิล และนายบุญสม กิจเจริญ ตำแหน่งพนักงานขับรถ โดยคุณเกษรเป็นผู้ริเริ่มการพัฒนาแบบการจัดการกระจายเสียงให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเน้นข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม เช่น การเตือนภัย บทความที่ให้ความรู้ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การเมือง ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น รูปแบบการกระจายเสียง ใช้การประกาศและบทความ นอกจากนี้ทางเทศบาลจัดให้มีการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารโดยพบว่าผู้รับสารได้เข้ามามีส่วนร่วมในส่วนของกรรับฟังอย่างสนใจและเป็นแหล่งข่าวอีกด้วย จากการศึกษาค้นพบบทบาทหน้าที่หอกระจายข่าวสารในช่วงเวลานี้เพิ่มขึ้นอีก 4 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการเฝ้าระวังชุมชน 2) หน้าที่ในการระดมคนในชุมชน 3) หน้าที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคม 4) หน้าที่เป็นเครื่องมือในการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม

การสื่อสารชุมชนในช่วงเวลานี้ชุมชนบางหลวงเริ่มมีโทรศัพท์พื้นฐานใช้ในชุมชน เมื่อประมาณปีพ.ศ. 2532 ซึ่งโทรศัพท์นับว่าเป็นสื่อที่สำคัญอีกสื่อหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนเพราะทำให้การสื่อสารแบบดั้งเดิม การไปมาหาสู่กันที่บ้านลดน้อยลง แต่ก็ยังมีผลกระทบในด้านที่อยู่อาศัยเช่นกันในเรื่องของความสะดวกสบายและรวดเร็ว รวมถึงโทรศัพท์บ้านใช้กันอย่างทั่วถึง และโทรศัพท์ได้กลายเป็นเครื่องมือการสื่อสารที่นิยมกันอย่างมากเนื่องจากมีความสะดวก

รวดเร็ว ด้านสมาชิกสภาภาพที่มีจำนวนน้อยลง ต่อมาเริ่มมีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ติดตามตัวในชุมชนอย่างแพร่หลายมากขึ้นทำให้การสื่อสารแบบเผชิญหน้าลดลง

ช่วงที่ 4 การปรับเปลี่ยนวิถีชุมชนแบบมีส่วนร่วม ในปี พ.ศ. 2551- 2556

เศรษฐกิจและการอพยพย้ายถิ่นฐาน ระบบเศรษฐกิจตำบลบางหลวงกลับมาฟื้นตัวและรุ่งเรืองอีกครั้งในปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา เนื่องจากมีละครหลายเรื่องเข้ามาถ่ายทำในชุมชนเช่น ละครคมแฝก และมีสื่อนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนบางหลวงและถ่ายทอดวิถีชีวิตริมน้ำทำเงินให้ปรากฏแก่สาธารณชนในรูปแบบต่างๆ อาทิ รายการโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออินเทอร์เน็ต และการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของหอกระจายข่าวสารส่งผลให้เศรษฐกิจการค้าภายในชุมชนบางหลวงดีขึ้น ชุมชนบางหลวงเริ่มคึกคักและกลับมามีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้ง โดยยังคงความเป็นตลาดเก่าและมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย เป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยใช้วัฒนธรรมเป็นฐานในการพัฒนา จากการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แห่งใหม่ทำให้ชุมชนบางหลวงกลับมาเป็นที่สนใจของประชาชนนอกพื้นที่ได้เข้ามาสัมผัสกับสถานที่ที่ถ่ายทำละครและรายการโทรทัศน์ จึงทำให้ชุมชนกลับมาคึกคักอีกครั้ง แต่ทว่าก็ยังคงมีการอพยพของวัยรุ่นส่วนหนึ่งออกนอกพื้นที่ไปเพื่อการศึกษาและเมื่อสำเร็จแล้วก็กลับมาช่วยทำงานที่บ้านบ้าง หรือไม่ก็ทำงานในตัวเมืองและส่งเงินกลับไปให้ครอบครัว การอพยพย้ายออกนอกพื้นที่มีน้อยลงและยังพบการอพยพกลับเข้ามาอยู่ในพื้นที่มากขึ้นในปัจจุบัน

วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญา

ปัจจุบันได้มีการฟื้นฟูและพัฒนาวัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิม โดยมีการวางแผนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม เพื่อทำการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมสำคัญต่างๆ ให้กลับมามีชีวิตชีวาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยถือเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดที่ทำให้คนในชุมชนหันกลับมาสนใจในชุมชนของตนเองมากขึ้น และในปัจจุบันได้ฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีแบบไทย-จีน มีการตั้งพิพิธภัณฑ์ดนตรีจีน บ้านตีเหล็ก วิกหนัง

บางหลวง และบ้านเก่าเล่าเรื่องซึ่งเป็นแหล่งรวบรวมประวัติศาสตร์ของชุมชนในแคว้นนี้ตอนอดีตรวมทั้งของประเทศไทยโดยรวมและมีข้าวของเครื่องใช้ในอดีต อีกทั้งรถลากโบราณไว้แสดงโชว์แก่นักท่องเที่ยว ช่วงเวลานี้ชุมชนให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นอย่างมาก โดยจะเห็นว่ามี การสร้างพิพิธภัณฑ์ในเชิงการอนุรักษ์และเผยแพร่เพื่อให้เป็นสถานที่เผยแพร่ภูมิปัญญา และอนุรักษ์ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชุมชน บางหลวงให้คงอยู่คู่กับชุมชน ทำให้ภูมิปัญญาต่างๆ ได้ถูกถ่ายทอดไปสู่เยาวชนคนรุ่นหลังและนักท่องเที่ยว มีการพัฒนาสูตรและวิธีการทำขนมต่างๆ ที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตเพื่อจำหน่ายให้กับคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว มีการฟื้นฟูวงดนตรีรวมมิตร-บางหลวงขึ้นอีกครั้ง นอกจากนี้ยังมีอาชีพที่มีคุณค่าและควรส่งเสริม คือ ร้านตีเหล็ก ร้านทำทอง และร้านขายยา “มีนแซ่ฮั้ง” ซึ่งมีการ “แม่” ก่อนจ่ายยา

การรวมกลุ่ม การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหออกระจ่ายข้าวสาร และการสื่อสารชุมชน จากความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยอาศัยสายสัมพันธ์แบบเครือญาติทำให้เกิดการรวมตัวและการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนหลายกลุ่มหลายองค์กรเริ่มกลับมา มีบทบาทสำคัญที่ทำให้ตำบลบางหลวงนั้นกลับมารุ่งเรืองอีกครั้งหนึ่ง องค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มร้านกาแฟมีสมาชิกล้นร้อยลง กลุ่มแพรมแม่น้ำท่าจีนและกลุ่มท่ารถเมล์บางหลวง องค์กรชุมชนแบบทางการเกิดใหม่ได้แก่ ชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย-จีน ตำบลบางหลวง (ดนตรีจีน) กลุ่มบ้านมั่นคง และสวัสดิการชุมชน กลุ่มสตรีพัฒนาอาสา กลุ่มอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กลุ่มเมืองจัดการตนเองเทศบาลตำบลบางหลวง กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ชมรมผู้สูงอายุ กองทุนหลักประกันสุขภาพ กลุ่มสายใยรักครอบครัว กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม กลุ่มอาสาสมัครปศุสัตว์ และเครือข่ายผู้ประกาศอำเภอบางเลน เป็นต้น

การบริหารจัดการหออกระจ่ายข้าวสารในปัจจุบันโดยนายกเทศมนตรีตำบลบางรุ่ง วิมลชาติ ทำงานในรูปคณะกรรมการและคณะทำงานประกอบด้วยกลุ่มผู้นำ ชาวบ้าน และกลุ่มองค์กรชุมชน 23 กลุ่ม

ในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการขยายจุดลำโพงครอบคลุมพื้นที่เขตเทศบาล 52 จุด และในปี พ.ศ. 2555 ประชาชนต้องการให้เพิ่มจุดติดตั้งลำโพงในหมู่ที่ 3 ปัจจุบันตั้งอยู่ ณ ศาลาประชาคม ได้ขยายจุดติดตั้งลำโพงเป็นจำนวนทั้งสิ้น 77 จุด โดยกระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ได้แก่ หมู่ 1 2 3 และ 6 ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนทั้ง 5 ชุมชน ด้านงบประมาณค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมซึ่งมีการตั้งกองทุนเพื่อการซ่อมบำรุงหออกระจ่ายข้าวสาร เพื่อให้สามารถเบิกจ่ายได้อย่างสะดวกรวดเร็วจำนวน 10,000 บาท รวมทั้งมีการจัดสรรงบประมาณไว้ในแผนงบประมาณของเทศบาลเพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ อาทิ การเพิ่มลำโพงกระจายเสียงในอนาคตอีกด้วย

โดยปัจจุบันโดยทางเทศบาลได้สนับสนุนงบประมาณในการบริหารจัดการหออกระจ่ายข้าวสารอย่างเต็มที่เต็มกำลังเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และเพื่อให้คนในชุมชนสามารถรับรู้ข่าวสารกันได้อย่างทั่วถึงโดยได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลและคนในชุมชนเป็นอย่างดีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกระจายเสียงได้อย่างครอบคลุม โดยมีภาคประชาชนกลุ่มอาสาสมัครที่ทำหน้าที่ในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการใช้งาน และช่วยกันดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน และประชาชนสามารถแสดงความต้องการเกี่ยวกับการดำเนินงานหออกระจ่ายข้าวสารในเวทีประชุมหมู่บ้าน/เวทีประชาคม ช่วงเวลาการประกาศแบ่งออกเป็น 2 ช่วงเวลา โดยกระจายเสียงอย่างสม่ำเสมอทุกวัน ช่วงเช้าเวลา 06.30 น. – 08.00 น. และ 08.30 น. – 09.00 น. ช่วงเย็นเวลา 16.30 น. – 17.00 น. ช่วงเวลากลางวันจะประกาศเมื่อมีเหตุการณ์เร่งด่วนเท่านั้น การจัดการกระจายเสียงด้านเนื้อหาที่ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน จากหน่วยงานภาครัฐราชการ ภาคเอกชน และภาคประชาชนเป็นข้อมูลข่าวสารที่มาจากทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนและมีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตคนบางหลวง

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่าเนื้อหาความรู้ที่กระจายเสียงมีสาระที่เป็นประโยชน์และตรงกับความต้องการของชาวบ้าน ช่วยแก้ไขปัญหามาของชาวบ้านเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทศนคติ และการปฏิบัติ ตลอดจนการเป็นเครื่องมือเพื่อการพัฒนาชุมชนบางหลวงให้เกิดความเข้มแข็ง และเป็นเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาค

ส่วน นอกจากข้อมูลภายในชุมชนแล้วคณะผู้ปฏิบัติงานได้ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารความรู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกในรูปแบบการนำเสนอรูปแบบการจัดรายการดังนี้ รายการบทความเป็นลักษณะแบบพุดตามบทความมีการเสนอแนวคิดอย่างมีเหตุผลพร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไข การประกาศข่าว การสัมภาษณ์ การพุดคุยกับผู้ฟัง เทป CD ความรู้ เพลงลูกทุ่ง เพลงเพื่อชีวิต เพลงธรรมะและเพลงสำหรับเยาวชน และเปิดถ่ายทอดข่าวจากสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยและสถานีวิทยุของทัพบก ใช้ภาษามาตรฐานและภาษาท้องถิ่น

ปัจจุบันชุมชนบางหลวงเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารผ่านทางเวทีประชาคม ซึ่งจัดในช่วงเดือนมีนาคมของทุกปีเพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชน และนำไปทำจัดแผนพัฒนาชุมชนบางหลวง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมาร่วมพุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ซึ่งเวทีดังกล่าวเป็นช่องทางในการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนอย่างเป็นทางการ ขณะเดียวกันประชาชนก็สามารถมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานในทุกๆ ด้านของหอกระจายข่าวสารได้ตลอดเวลา และทุกโอกาส

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์และการสังเกตพบว่าในช่วงเวลานี้หอกระจายข่าวสารได้รับการสนับสนุนจากภายนอกโดยมีหลายหน่วยงานเข้ามาสนับสนุน อาทิ กรมสุขภาพจิต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล สถานีอนามัย อำเภอบางเลน องค์การบริหารส่วนตำบลบางหลวง กองสุขศึกษา กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ สาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางหลวง สถานีตำรวจภูธรบางหลวง สำนักงานป้องกันภัยจังหวัดนครปฐม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ผู้บริหารและประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้รับสารส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่หอกระจายข่าวสารที่สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยพบว่าส่วนใหญ่มีการตอบสนองต่อการกระจายเสียงของหอกระจายข่าวสารด้วยการแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะในเรื่องต่างๆ แก่ผู้ประกาศและผู้ดำเนินงานได้โดยตรงในแบบต้นตัวเนื่องจากไม่ต้องรอให้ถามซึ่งส่วนใหญ่ชอบฟังข่าวใน

ตอนเช้าๆ เสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมสอดแทรกความบันเทิง นิทานข้อคิดสำหรับเด็ก ๆ แนะนำให้เยาวชนจัดรายการเป็นประจำทุก ๆ เสาร์ – อาทิตย์ โดยพบว่าหากวันไหนเสียงเบาไปหรือดังไป ชาวบ้านก็จะนำไปบอกกับผู้ประกาศด้วยตนเอง ทางผู้ประกาศก็แก้ไขในการพุดให้ชัดถ้อยชัดคำ เบา-ดัง อย่างเหมาะสมทุกคนในชุมชนเห็นว่าหอกระจายข่าวสารไม่เป็นเพียงแค่สื่อภายในชุมชนธรรมดาๆ แต่เปรียบเสมือนยามที่คอยเฝ้าระวังชุมชนตลอดเวลา หากมีเรื่องด่วนเตือนภัย หอกระจายข่าวสารก็ตั้งอยู่ตลอด คนในชุมชนทุกคนมีความตื่นตัวในการรับฟังอยู่ตลอดเวลา เช่น เหตุการณ์น้ำท่วม การแจ้งของหาย เหตุการณ์ผิดปรกติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน ฯลฯ

จากการศึกษาค้นพบบทบาทหน้าที่หอกระจายข่าวสารที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันนี้ 5 ประการ คือ 1) หน้าที่ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ 2) หน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ของชุมชนให้อยู่รวมกันได้ ด้วยความสงบเรียบร้อย 3) หน้าที่ในการประสานงาน คือ การเปิดโอกาสให้หน่วยงานอื่นและชาวบ้านมีส่วนร่วมประสานงานจัดรายการหอกระจายข่าวสาร 4) หน้าที่ในการแสดงออก และ 5) หน้าที่ในการให้ความบันเทิง

การสื่อสารในชุมชนปัจจุบันการสื่อสารแบบดั้งเดิมยังคงมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตชุมชนตำบลบางหลวงคือ ธรรมเนียมการสื่อสารแบบปากต่อปาก และมีการใช้สื่อประเภทอื่นๆ ได้แก่ ใบบิด ป้ายประกาศ วารสารจดหมายการประชุม เวทีประชาคม การประชุมประจำเดือน และสื่ออินเทอร์เน็ต

ส่วนที่ 2 ทุนชุมชน การสั่งสมเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง

จากการศึกษาการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร ภายใต้พัฒนาการ จุดเปลี่ยนและบริบทชุมชนทั้ง 4 ช่วง พบว่าในช่วงแรกของการก่อตั้งชุมชนนั้นยังไม่มีหอกระจายข่าวสารแต่พบการพึ่งตนเองในกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างประชาชนกับผู้นำและระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยธรรมเนียมการสื่อสารแบบปากต่อปากต่อมาเมื่อเข้าสู่ช่วงที่สองซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองมากทางเศรษฐกิจ ทำให้ผู้คนเป็นจำนวนมากเข้ามาตั้งถิ่นฐานใน

ชุมชนบางหลวง เนื่องจากทำมาหากินง่ายประกอบกับผู้คนมีน้ำใจเอื้ออาทรต่อกัน ก็ยิ่งทำให้ผู้คนต้องการเข้ามาตั้งรกรากในบริเวณดังกล่าวมากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนต้องมีเครื่องมือสื่อสารภายในชุมชนเอง นั่นก็คือจุดกำเนิดของ “หอกระจายข่าวสาร” ที่เกิดขึ้นในช่วงที่สอง และยังคงดำรงอยู่ในชุมชนต่อเนื่องมา แต่ในช่วงที่สามกลับเกิดภาวะเศรษฐกิจซบเซาชุมชนเปลี่ยนแปลงหากแต่กลับพบว่าหอกระจายข่าวสารสามารถเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ชุมชนบางหลวงโดยมีบทบาทสำคัญในการสานต่ออุดมการณ์พึ่งตนเอง ปัจจุบันคือ ช่วงที่สี่การดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วมด้วยการดึงกลุ่มองค์กรชุมชนทั้ง 23 กลุ่มเข้ามาร่วมบริหารจัดการทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากการดำรงอยู่อย่างยาวนานกว่า 57 ปี (พ.ศ. 2499 - 2556) ทำให้พบทุนชุมชน การส่งเสริมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร 7 ประการ ซึ่งประกอบด้วย

1. ชาวบางหลวงมีลักษณะการพึ่งตนเอง
2. ความสัมพันธ์ของชุมชนมีลักษณะการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง
3. กลุ่มแกนนำมีจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อชุมชน มีวิสัยทัศน์เห็นคุณค่า/ใช้/พัฒนาหอกระจายข่าวสาร
4. ชาวบางหลวงมองหอกระจายข่าวสารมีค่ามากกว่าเป็นเครื่องมือชุมชน
5. ลักษณะการใช้ประโยชน์จากหอกระจายข่าวสารของชุมชน
6. ชุมชนมีสถานที่ตั้ง เงิน และเครื่องมือหอกระจายข่าวสาร
7. ความรู้ของคนทำงาน หอกระจายข่าวสารที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ และพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนด้วยการบูรณาการทุนชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการทำงานโดยประชาชนมีส่วนร่วม

จากปรากฏการณ์ทุนชุมชนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง พบว่าการส่งเสริมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร คือ ทุนประเภทต่างๆ ทั้งที่เป็นเงิน (Money) และไม่เป็นเงิน ได้แก่ ระบบคิด วิถีปฏิบัติของคนในชุมชน ที่ผ่านการส่งเสริมสืบทอดวิธีการปฏิบัติและนำไปใช้ประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงอยู่ของหอกระจาย

ข่าวสารที่มองเห็นเป็นรูปธรรมได้ เช่น วิธีการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ คน เงิน งาน รวมถึงผู้รับสาร และวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของคนผ่านจารีตประเพณีและสิ่งที่เป็นนามธรรม ได้แก่ ความเอื้ออาทรต่อกัน ความรัก ความสามัคคี ความเชื่อ ความศรัทธา ในสิ่งที่ชุมชนสร้างแรงยึดเหนี่ยวและเกาะเกี่ยวความเป็นชุมชนไว้ด้วยกัน ทำให้ชุมชนบางหลวงมีความเป็นตนเองอย่างมีเอกลักษณ์ มีความเข้มแข็งจากการใช้หอกระจายข่าวสารเป็นเครื่องมือเพื่อการพึ่งตนเอง

การวิเคราะห์ทุนชุมชน การส่งเสริมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง โดยใช้กรอบแนวคิดทุนของบูร์ดิเยอ ประกอบด้วย ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสัญลักษณ์ และ ทุนทางสังคม โดยงานวิจัยชิ้นนี้มีทุนครบทั้ง 4 ประเภท นอกจากนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความรู้เรื่องการทำงานหอกระจายข่าวสารจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ สามารถพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนด้วยการบูรณาการทุนชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการทำงานโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย

1. ทุนทางวัฒนธรรมคือ ชาวบางหลวงมีลักษณะการพึ่งตนเอง จึงต้องการเครื่องมือการสื่อสารเพื่อช่วยในการพึ่งตนเองและมีกลุ่มแกนนำมีจิตอาสาทำประโยชน์เพื่อชุมชนและมีวิสัยทัศน์เห็นคุณค่า/ใช้/พัฒนาหอกระจายข่าวสารโดยสามารถสรุปลักษณะการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารได้เป็นสองประเด็นดังนี้

ประเด็นแรกการส่งเสริมทุนทางวัฒนธรรมการพึ่งตนเองที่เข้มแข็งของชุมชนบางหลวงมาตั้งแต่ยุคก่อตั้งชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้แกนนำชุมชนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการสุขาภิบาล ได้ริเริ่มก่อตั้งหอกระจายข่าวสาร และสืบทอดทุนดังกล่าวโดยคณะกรรมการเทศบาลที่ได้เพิ่มทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากภายในและภายนอกชุมชนให้เข้ามาสนับสนุนการทำงานหอกระจายข่าวสารที่ทำให้ทุนทางวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งมากขึ้นในปัจจุบัน

ประเด็นที่สองการเพิ่มทุนทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารให้สามารถส่งเสริมด้วยกลุ่มคนที่ทำงานหอกระจายข่าวสารได้ อารังรักษา เพิ่มทุน สืบทอดและส่งเสริมมากกว่า 57 ปี จาก

แนวคิด “การดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารเพื่อการพึ่งตนเอง”

2. ทูทางสังคมคือความสัมพันธ์ของชุมชน เครือข่ายมีลักษณะการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือในกิจกรรมชุมชนต่างๆ เป็นอย่างดี สนใจใคร่รู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือผู้อื่น จึงต้องการเครื่องมือสื่อสารเพื่อช่วยในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของชาวบ้านหลวง โดยสามารถสรุปลักษณะการสังคมนุทางสังคมเพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารได้เป็นสามประเด็นดังนี้

ประเด็นแรกการสังคมนุทางสังคมจากความสัมพันธ์ของชุมชนบางหลวงมีลักษณะการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง ให้ความร่วมมือในกิจกรรมชุมชนต่างๆ เป็นอย่างดี สนใจใคร่รู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ของเพื่อนบ้าน ช่วยเหลือผู้อื่น จึงต้องการเครื่องมือสื่อสารเพื่อช่วยในการกระจายข้อมูลข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆ ของชาวบ้านหลวงเพื่อการพึ่งพาตนเอง

ประเด็นที่สองในขณะที่ทูทางสังคมชุมชนลดลง การดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารชุมชนบางหลวงสามารถเป็นเครื่องมือในการกระชับสายสัมพันธ์ดังกล่าวให้คงอยู่ต่อไป

ประเด็นที่สาม การเพิ่มพูนทูทางสังคมให้เข้ามาสนับสนุนการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารชุมชนบางหลวง ด้วยการเสริมพลังอำนาจจากข้างในให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยวิถีชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นการระดมพลังชุมชนเข้ามาหนุนเสริมความเข้มแข็งให้แก่หออกระจ่ายข่าวสาร

3. ทูทางเศรษฐกิจคือ ชุมชนมีสถานที่ตั้งเงิน และเครื่องมือต่างๆ เพื่อการดำเนินงานหออกระจ่ายข่าวสารโดยสามารถสรุปลักษณะการสังคมนุทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารได้เป็นสองประเด็นดังนี้

ประเด็นแรกการสังคมนุทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสาร จากแนวคิดการพึ่งตนเอง แก่นนำชุมชนได้เสนอของงบประมาณช่วงก่อตั้งจากอำเภอบางเลน ต่อมา คณะกรรมการสุขภาพยังคงให้ความสำคัญกับการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาหออกระจ่ายข่าวสารซึ่งมีความสำคัญต่อการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและ

ในปี พ.ศ. 2542 ที่ตั้งเครื่องกระจายเสียงอยู่ ณ ศาลาประชาคม โดยที่ดินได้รับการสนับสนุนจากชุมชน

ประเด็นที่สองปัจจุบันทูทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวงมีการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาหออกระจ่ายข่าวสารให้ตอบสนองความต้องการของชาวบ้าน จากการบริหารจัดการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับชาวบ้านที่ทำให้งบประมาณที่ใช้ในการขยายจุดกระจายเสียง การซ่อมบำรุง และการตั้งกองทุนเพื่อให้การเบิกจ่ายมีความคล่องตัว สะดวกรวดเร็วในการทำงาน จึงพบว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณ

4. ทูทางสัญลักษณ์คือ ชาวบางหลวงมองหออกระจ่ายข่าวสารมีค่ามากกว่าเป็นเครื่องมือสื่อสาร โดยหออกระจ่ายข่าวสารสามารถสร้างความรัก ความสามัคคี พัฒนาชุมชน และชุมชนมีลักษณะการใช้ประโยชน์จากหออกระจ่ายข่าวสาร โดยสามารถสรุปลักษณะการสังคมนุทางสัญลักษณ์เพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารได้เป็นสองประเด็นดังนี้

ประเด็นแรก การสังคมนุทางสัญลักษณ์เพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสาร พบว่าทูทางสัญลักษณ์มีความเกี่ยวข้องกับทูทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากการมีทูทางวัฒนธรรมมักจะเอื้อให้ให้เกิดทูทางสัญลักษณ์อีกต่อหนึ่งด้วย

ประเด็นที่สอง การเพิ่มพูนทูทางสัญลักษณ์เพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารชุมชนบางหลวง จึงเกี่ยวข้องกับการสังคมนุทางวัฒนธรรมที่ว่าด้วยกลุ่มคนที่ทำงานหออกระจ่ายข่าวสารได้ธำรงรักษาเพิ่มพูนสืบทอดและสั่งสมมาอย่างยาวนานที่ทำให้เกิดการสั่งสมคุณค่า การยอมรับว่าหออกระจ่ายข่าวสารเป็นมากกว่าเครื่องมือสื่อสาร แต่สามารถสร้างความรัก ความสามัคคี พัฒนาชุมชน โดยผู้นำ และชาวบ้านบางหลวงตระหนักในคุณค่า ใช้ และพัฒนาหออกระจ่ายข่าวสาร

5. การสั่งสมความรู้เรื่องการปฏิบัติงานเพื่อการดำรงอยู่ของหออกระจ่ายข่าวสารคือ ความรู้ของคนที่ทำงานหออกระจ่ายข่าวสารที่ได้จากประสบการณ์และการเรียนรู้ สามารถพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนด้วยการบูรณาการทุนชุมชนเข้ามามีส่วนสนับสนุนการทำงานโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยสามารถสรุปลักษณะการสั่งสมความรู้ของผู้ปฏิบัติ

งานเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารได้ดังนี้

การส่งเสริมความรู้ของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารพบว่าความรู้ของผู้ปฏิบัติงานมีความเกี่ยวข้องกับทุนทางวัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมได้ปลูกฝังกระบวนการทำงานต่างๆ ในแบบค่อยเสริมสร้างขึ้นมาเมื่อเกิดการส่งเสริมความรู้ดังกล่าว ผู้ปฏิบัติงานก็จะสร้างยุทธวิธีในการทำงานอย่างมีแบบแผนด้วยการบูรณาการทุนชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการทำงานโดยชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถธำรงรักษา และเพิ่มพูนทุนทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงเกิดความรู้ของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวงดังนี้

พื้นที่ตั้งหอกระจายข่าวสารควรเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อให้คณะทำงานทุกคนเข้าไปดำเนินงานหอกระจายข่าวสารได้สะดวกและชาวบ้านสามารถเข้าถึงได้ง่ายและมีส่วนร่วมมากขึ้น การประกาศข่าวบริการชุมชนที่มีชาวบ้านเป็นแหล่งข้อมูลนั้นพบว่าทำให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมากขึ้นทั้งในฐานะผู้รับสาร และในฐานะแหล่งข่าวสาร การที่มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสารเพิ่มขึ้น ทำให้ชาวบ้านสามารถนำฝากข้อมูลเพื่อการประกาศได้หลายช่องทางมากขึ้นและยังพบอีกว่าชาวบ้านมีความตื่นตัวต่อการติดตามข่าวสารและให้การตอบสนองกับข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก จากปฏิกริยาตอบกลับของชาวบ้านในทันทีที่ได้รับข้อมูลข่าวสารโดยการสอบถามเพิ่มเติมจากผู้ประกาศและผู้ปฏิบัติงานโดยตรง การเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านการใช้งบประมาณที่เกี่ยวกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารอย่างเป็นทางการในเวทีประชาคม ทำให้เทศบาลสามารถจัดตั้งงบประมาณเกี่ยวกับการพัฒนาและการซ่อมแซมหอกระจายข่าวสารไว้ในแผนการใช้งบประมาณประจำปี ทำให้การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น การจัดช่วงเวลาการกระจายเสียงเป็น 2 ช่วงเวลา ช่วงเช้า และช่วงเย็น ช่วงกลางวันกระจายเสียงเฉพาะเรื่องด่วน เรื่องสำคัญ ทั้งนี้ช่วงเวลาดังกล่าวสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ไม่มีการจัดแผนผังรายการและมีการปรับเปลี่ยนเวลาให้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมของทางโรงเรียนภายในชุมชน การติดตามข่าว

ป้องกันนกเข้าไปทำรังและทำความเสียหายต่อดอกลำโพงซึ่งจะทำให้เสียงที่ออกมาจากลำโพงมีคุณภาพที่ดีขึ้น และความรู้ด้านทิศทางการติดตั้งลำโพงให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่อาคารบ้านเรือน และลักษณะของทิศทางลม การทำงานในลักษณะอาสาสมัครในการช่วยเหลือดูแล และสนับสนุนด้านแรงงานเพื่อพัฒนาจุดกระจายเสียงในชุมชน มีการวางแผนโครงการ การทำงานอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการขยายหอกระจายข่าวสารให้ครอบคลุมทั้งพื้นที่และกำหนดแนวทางการพัฒนาให้เป็นเสียงไร้สายในอนาคต การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารในปัจจุบัน เน้นหลักการมีส่วนร่วม มีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การเสนอโครงการ การตัดสินใจ การประกวดราคา การตรวจ การรับงาน ทั้งหมดต้องผ่านมาจากที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านแล้วทั้งสิ้น หรืออย่างน้อยก็มีการเปิดโอกาสให้ตัวแทนชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนโดยใช้บทบาทของสมาชิกสภาและหอกระจายข่าวสารเป็นสื่อกลางในการให้ข้อมูลกับชาวบ้าน มีการเปิดรับฟังข้อคิดเห็นและการสำรวจความพึงพอใจโดยวิธีประชาคมหมู่บ้านมีการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีแผนการพัฒนาผู้ประกาศที่หลากหลายรวมถึงการเพิ่มรูปแบบรายการต่างๆ อาทิ รายการนายกพบประชาชน รายการสำหรับเยาวชน เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่ชอบฟังข่าวในตอนเช้าๆ เสนอแนะว่าควรเพิ่มเติมสอดแทรกความบันเทิง นิทาน ข้อคิดสำหรับเด็ก และแนะนำให้เยาวชนจัดรายการเป็นประจำทุก ๆ เสาร์ – อาทิตย์ ผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสารสนับสนุนให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ให้ข้อมูล การค้นหาข้อมูล การจัดเตรียมเนื้อหา การประกาศ การตรวจสอบสภาพการได้ยิน การประเมินผล การนำเสนอเชิงนโยบาย ฯลฯ เพื่อทำให้เห็นว่าหอกระจายข่าวสารเป็นวาระของชุมชนที่ชาวบ้านให้ความสำคัญ ช่วยให้เกิดการพึ่งพากันเองในชุมชน มีความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อจัดอบรมพัฒนาผู้ประกาศ เพื่อให้ผู้จัดการกระจายเสียงมีความหลากหลาย และมีจำนวนมากขึ้นอันเป็นสัญญาณที่สามารถบอกถึงความยั่งยืนในการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร มีการนำทุนทางสังคมได้แก่ กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ เข้ามาสนับสนุน

สนุนการทำงานหอกระจายข่าวสาร ทำให้ชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีเกิดการรับรู้ข่าวสารง่ายและสะดวกมากขึ้น เนื่องจากการสื่อสารตรงกันคนในชุมชน กลุ่มองค์กร ชุมชนร่วมใจพัฒนา มีการพัฒนาการทำงานด้วยการติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุนทั้งในส่วนของความรู้และข้อมูลข่าวสารเพื่อการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสาร ควรได้มีโอกาสไปอบรมและพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อการจัดการกระจายเสียง เช่น อบรมการเขียนบทความ การเป็นพิธีกร การจัดรายการวิทยุเพื่อส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ การวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังนี้ 1) พัฒนาการ จุดเปลี่ยน และบริบทชุมชน 2) การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร และ 3) ชุมชน การสังสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร

1. พัฒนาการ จุดเปลี่ยน และบริบทชุมชน เทศบาลตำบลบางหลวง จากผลการศึกษาพบว่าชุมชนตำบลบางหลวงเป็นชุมชนที่เก่าแก่ตามประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 136 ปี ชาวบางหลวงมีความภาคภูมิใจกับประวัติศาสตร์ของชุมชน ผู้นำ และชาวบ้านมีจิตอาสารักท้องถิ่น ส่งเสริมการร่วมกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคมท้องถิ่นตนเองและการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ อุดมการณ์ วัฒนธรรมอันดีงาม สิ่งเหล่านี้เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพและเป็นพลังของชุมชนท้องถิ่น ความเข้มแข็งของชุมชนดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2542, หน้า 25) ที่กล่าวว่า “ภูมิปัญญา” เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่กับสังคมนมนุษย์มาช้านานเป็นการดำรงอยู่ในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่นโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติตามกาลเวลา เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์โลกที่พิเศษกว่าสัตว์อื่นๆ กล่าวคือมีมันสมองที่มีความสามารถในการคิดค้น เรียนรู้ แก้ปัญหาและมีการสืบทอดเป็นมรดกมาช้านาน แม้ว่าภูมิปัญญาเป็นสิ่งที่ยั่งยืนและส่งทอดมาช้านานแต่มีลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือเป็นองค์ความรู้ที่เชื่อมโยงกันไปหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของอาชีพ เศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ การใช้จ่าย

การศึกษา วัฒนธรรมจะมีความผสมกลมกลืนกัน

ปัจจุบันคนในชุมชนยังคงรักษาวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม ด้วยการประกอบอาชีพของบรรพบุรุษ อีกทั้งยังรวมตัวกันส่งเสริมอาชีพ สร้างแหล่งเรียนรู้ วัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (พิพิธภัณฑ์บ้านเก่า เล่าเรื่อง) เพื่อคงความเป็นอัตลักษณ์ชุมชนและเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มุ่งส่งเสริมความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนทั้งสิ้น ผู้นำชุมชนท่านหนึ่งได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตชุมชนว่า “...อยู่ที่นี้หากินง่าย คนในชุมชนก็เอื้ออาทรกัน ผมคุยกับคนในชุมชนว่าเราต้องรักษาเอกลักษณ์ของชุมชนเราไว้ให้ได้ เราไม่ได้เอาการท่องเที่ยวมาเป็นตัวหลักของชุมชน การท่องเที่ยวของเราเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วิถีชีวิตของเราก็ยังอยู่อย่างอาหารท้องถิ่น พื้นบ้าน ก็ยังมีอยู่เหมือนเดิม” (สัมภาษณ์, สัมภาษณ์ วันที่ 15 มีนาคม 2555)

ชุมชนเทศบาลตำบลบางหลวงมีลักษณะเป็นชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบทแบบพึ่งตนเองมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายโดยมีการปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมตามกาลเวลา แต่รักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชุมชนตลอดจนการสืบสานประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในแบบวัฒนธรรมไทย-จีน ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนของ Kadekodi (1992, p.75) โดยเฉพาะในชนบทต้องอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐาน โดยสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน และชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ก่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชนและสังคมต่อไป ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในท้องถิ่นและชุมชนให้มีการพัฒนาที่เข้มแข็งจริงจังและยั่งยืน

2. การดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร จากข้อค้นพบการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารชุมชนตำบลบางหลวง ที่มีประวัติศาสตร์ชุมชนยาวนาน การจัดการชุมชนแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นชุมชนที่พึ่งตนเอง โดยหอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวงดำเนินงานมากกว่า 57 ปี องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นของชุมชนบางหลวงให้การสนับสนุนการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารเป็นอย่างดี จากการทำงานของคณะผู้ดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่มีคุณลักษณะพิเศษที่เรียกว่า “จิตอาสา” เพราะเป็นการทำงานที่ไม่มีค่าตอบแทน มีจิตวิญญาณการอุทิศตนเพื่อ

การพัฒนาชุมชน ในประเด็นที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร เป็นอย่างดีมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของเฉิดฉาย เล็บสังวาลย์ (2547) ในงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าวของผู้นำชุมชนตำบลบ้านต้อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา พบว่าหอกระจายข่าวสารส่วนใหญ่เกิดจากแนวคิดของหน่วยงานราชการเช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หรือ อบต. และเห็นว่า อบต. ควรลงมาดูแลหอกระจายข่าว ทั้งควรให้การสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ การดำเนินการเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนของอบต. อีกทางหนึ่ง

หอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง ถูกใช้เพื่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนและเป็นจุดเชื่อมร้อยคนในชุมชน มีประโยชน์ต่อชุมชนโดยสามารถกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและทั่วถึง มีสาระความรู้ ความบันเทิงและเพื่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ โดยประชาชนสามารถมาใช้บริการในการแจ้งข่าวสารได้ตลอดเวลา นั่นคือการพึ่งตนเองในกระบวนการพัฒนาที่มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างประชาชนกับผู้นำ และระหว่างประชาชนด้วยกันเอง ซึ่งบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ และคณะ (2543, หน้า 319-320)

ในแง่ของบทบาทหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นขนาดเล็กนี้หอกระจายข่าวสามารถจะทำหน้าที่เช่นเดียวกับที่สื่อมวลชนโดยทั่วๆ ไปดำเนินอยู่ได้คือการให้ข่าวสาร การให้ความรู้ การให้ความบันเทิง ตลอดจนการใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาประชาสัมพันธ์บริการและสินค้าต่างๆ และเนื่องจากเป็นสื่อขนาดเล็กที่ผู้ใช้สามารถเข้าถึงได้ง่ายจึงมีศักยภาพที่จะทำหน้าที่สำหรับการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) ใช้เป็นเครื่องมือประสานงานระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้านหรือชาวบ้านกับเจ้าหน้าที่ได้ การดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารในปัจจุบันพบว่าดำเนินงานโดยประชาชนและเทศบาลตำบลบางหลวง ชาวบางหลวงตระหนักถึงความสำคัญในบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสาร การดำเนินงานหอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วมด้วยการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ดังนั้นสื่อหอกระจายข่าวสาร

จึงเป็นสื่อที่มีบทบาทมากในการสร้างสรรค์ชุมชน ชี้นำไปสู่พฤติกรรมและค่านิยมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมและจริยธรรม สร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและครอบครัว โดยเป็นสื่อชุมชนที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสาร ข้อมูลรวมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม สามารถยึดโยงคนในชุมชนให้ตระหนักถึงรากเหง้าตัวเอง ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Jankowski (2001:7-8) เกี่ยวกับการดำเนินงานของสื่อชุมชนควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารที่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนและเชื่อมต่อกันในชุมชนโดยผ่านทางสื่อสารสาธารณะ เป็นการเสริมพลังคนในชุมชนที่ไม่มีสิทธิ์ออกเสียง การควบคุมและการเป็นเจ้าของ โดยมากการเป็นเจ้าของและการควบคุมสื่อจะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารจากข้อค้นพบทุนชุมชน การสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่หอกระจายข่าวสารเทศบาลตำบลบางหลวง โดยใช้กรอบแนวคิดทุนของบูร์ดิเยอที่กล่าวว่าทุนมี 4 ประเภทได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ (Bourdieu :1977) โดยงานวิจัยชิ้นนี้มีทุนครบทั้ง 4 ประเภท นอกจากนี้ได้ข้อค้นพบเกี่ยวกับความรู้เรื่องการปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสารจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ สามารถพัฒนาการทำงานอย่างเป็นระบบ มีแบบแผนด้วยการบูรณาการทุนชุมชนเข้ามาร่วมสนับสนุนการทำงานโดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

การบูรณาการทุนชุมชน อาทิ ความรักและความสามัคคีเพื่อสร้างพลังให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง องค์กรชุมชนที่ทำงานเพื่อส่วนรวม กลุ่มผู้บำเพ็ญประโยชน์บางหลวง กลุ่มสตรีพัฒนาอาสา กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ ชมรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย-จีน ตำบลบางหลวง (ดนตรีจีน) กลุ่มผู้ประกาศรุ่นเยาวชน ฯลฯ เป็นแรงยึดเกาะเกี่ยวสายสัมพันธ์ระหว่างกันจนเกิดองค์กรชุมชนทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมและเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วม เกิดจากระบบความสัมพันธ์ของกระบวนการทุนทางสังคมที่เข้มแข็งอยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางเศรษฐกิจที่รุ่งเรืองขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งด้วยการพัฒนา

ตลาดบางหลวงให้กลับมาเป็นจุดศูนย์กลางของชุมชน และทุนทางวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดและพัฒนาให้ดีขึ้นในปัจจุบันที่ทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง จากระบบความสัมพันธ์แบบเครือญาติและทุนทางวัฒนธรรมการพึ่งตนเองประกอบกับการสั่งสมความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน หอกระจายข่าวสารที่มีการถ่ายทอดความรู้เชื่อมโยงการทำงานด้วยคำว่า “จิตอาสา” การสั่งสมทุนทางสัญลักษณ์มาอย่างยาวนานของหอกระจายข่าวสารที่แสดงบทบาทเพื่อธำรงรักษาความเข้มแข็งของชุมชน และเมื่อระดมทุนทางสังคมเข้ามาหนุนเสริมความเข้มแข็งให้แก่หอกระจายข่าวสารทำให้การดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารมีความเข้มแข็งและตอบสนองความต้องการของชุมชน ทุนทางสังคมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับทัศนะของบูร์ดิเยอ ที่กล่าวไว้เกี่ยวกับทุนทางสังคม คือ ทุนของเครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม ความมีหน้ามีตา ความเป็นที่เคารพนับถือ ซึ่งสามารถแปรเปลี่ยนเป็นความได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้ ปริมาณของทุนทางสังคมขึ้นอยู่กับขนาดของเครือข่ายความสัมพันธ์และปริมาณทุน (ไม่ว่าจะเป็นทุนทางเศรษฐกิจ ทุนวัฒนธรรม หรือทุนสัญลักษณ์) ที่ผู้ที่อยู่ในเครือข่ายครอบครอง ดังนั้นทุนทางสังคมจึงต้องอิงอยู่กับทุนทางวัฒนธรรมและทุนทางเศรษฐกิจเสมอ โดยมี “ผลประโยชน์” เป็นปัจจัยพื้นฐานที่ทำให้เกิดเครือข่ายทางสังคมได้ (บูร์ดิเยอ, 2550: 84-85 ชนิดา เสงี่ยมไพศาลสุข แปล)

ผลการศึกษาจากมิติทางประวัติศาสตร์ ชุมชนตำบลบางหลวงพบว่าเป็นชุมชนที่เก่าแก่ตามประวัติศาสตร์อันยาวนานกว่า 136 ปี ชาวบางหลวงมีความภาคภูมิใจกับประวัติศาสตร์ของชุมชน มีวัฒนธรรมของการนับถือผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่ ชุมชนท้องถิ่นถูกยึดโยงกับสังคมประเพณี เชื่อมโยงความสัมพันธ์ในชุมชนด้วยระบบเครือญาติ ผู้นำ ชาวบ้านมีจิตอาสา รักท้องถิ่น และประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะดี เนื่องจากมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิต และพบว่ามีการใช้หอกระจายข่าวสารเพื่อการตอบสนองความต้องการของชุมชนมากกว่า 57 ปี ปัจจุบันมีการใช้ทุนทางสังคมเข้ามาเสริมความเข้มแข็งให้การดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร ด้วยการเสริมพลังอำนาจจากข้างในให้ชุมชนเข้มแข็งด้วยวิถีชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นการระดมพลังชุมชนเข้ามาหนุนเสริมความเข้มแข็ง

ให้แก่หอกระจายข่าวสาร ซึ่งสอดคล้องกับงานของดวงพร คำณนวัฒน์ และคณะ (2545: 119-124) ในแง่ของปัจจัยที่ทำให้หอกระจายข่าวสารสามารถสนองตอบความต้องการของชุมชนที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมชุมชน

จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน พบว่าปัจจัยที่ทำให้หอกระจายข่าวสารสามารถสนองตอบความต้องการของชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน เป็นบุคคลสำคัญในการนำการเปลี่ยนแปลง เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ศึกษาทั้ง 7 แห่งมีการเปลี่ยนแปลงไม่เท่ากัน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน การมีภาวะเศรษฐกิจอยู่ในระดับดี จะเอื้อต่อการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร ในด้านสภาพสังคมของชุมชนพบว่า การตั้งรกรากถิ่นฐานกันมาแต่ดั้งเดิม มีการรวมพลังและสามานสามัคคี มีกลุ่มพลังต่างๆ เรื่องของศาสนาก็มีผลต่อการพัฒนา โดยมีความเชื่อ ค่านิยม และศาสนา เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการพัฒนาเพื่อส่วนรวมและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งในการทำให้หอกระจายข่าวสารสามารถตอบสนองความต้องการของชุมชน

นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านชุมชนบางหลวงเกิดการยอมรับและศรัทธาในบทบาทหน้าที่ของหอกระจายข่าวสารที่สามารถพัฒนาสังคมได้หลากหลายมิติ โดยหอกระจายข่าวสารส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในชุมชน กระตุ้นให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อชุมชน พัฒนาตนเองและชุมชนเป็นสำคัญ นับได้ว่าเป็นการเพิ่มทุนทางสัญลักษณ์ให้กับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร จากการสั่งสมบทบาทหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นซึ่งสะท้อนการตอบสนองความต้องการของชุมชน ช่วยแก้ปัญหาใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนและสังคมคุณค่า ความน่าเชื่อถือตลอดมาจนได้รับการยกย่องเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนและนอกชุมชน การยอมรับและความศรัทธาดังกล่าวที่สามารถแปรเปลี่ยนเป็น ทุนทางเศรษฐกิจ (การเพิ่มทุนเพื่อการดำเนินงานหอกระจายข่าวสาร) โดยทุนชุมชนแต่ละประเภทสามารถถ่ายโอนไปมา ทุนในลักษณะต่างๆ สามารถเคลื่อนเข้าหากันได้เกิดการแปลงทุน ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของบูร์ดิเยอที่กล่าวถึงทุนทางสัญลักษณ์ นั่นคือความน่าเชื่อถือ (credit) ซึ่งจะสามารถแปรเปลี่ยนเป็นทุนทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกัน (Bourdieu,

1977:181) แต่การเปลี่ยนรูปอีกครั้งหนึ่งของทุนทางเศรษฐกิจไปเป็นทุนทางสัญลักษณ์จะไม่สามารถสำเร็จได้หากปราศจากการสมรู้ร่วมคิด (complicity) ของทุกกลุ่ม แรงขับในการให้ได้มาและต่อสู้เพื่อรักษาทุนทางสัญลักษณ์ มาจากการแสดงออกมา

ในปัจจุบันทุนทางเศรษฐกิจเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยกลุ่มผู้นำ คณะทำงาน และประชาชนทุกคนในชุมชนบางหลวงในรูปของกลุ่มอาสาสมัคร และกลุ่มองค์กรชุมชน โดยมีจุดเด่นด้านผู้นำชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนา หอกระจายข่าวสารจากทุกรุ่นทุกสมัย และประชาชนมีสำนึกร่วมในการเป็นเจ้าของที่ร่วมกันใช้และพัฒนาทำให้หอกระจายข่าวสารมีงบประมาณเพื่อการดำรงอยู่และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง จากการสั่งสมทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และการสั่งสมความรู้ของผู้ปฏิบัติงานเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานตั้งแต่ในฐานะผู้ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมดำเนินการ และร่วมประเมินผล ทำให้สื่อชุมชนอย่างหอกระจายข่าวสารเกิดความเข้มแข็ง จากแนวทางการบริหารจัดการทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วม หอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วมดังกล่าวมีสอดคล้องกับแนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมในการประชุมขององค์การยูเนสโก (UNESCO) ณ กรุงเบลเกรด ประเทศยูโกสลาเวีย ปี ค.ศ.1977 ได้กำหนดสาระสำคัญของแนวคิดเรื่องการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม (Participation Communication) ไว้ 3 ประการ คือ (Jan Servaes and et.,1996:18) 1) การเข้าถึงสื่อ (Access) หมายถึงการเข้าถึงสื่อที่ให้บริการแก่ชุมชนรวมทั้งประชาชนย่อมได้รับโอกาสในการเลือกรับรายการหรือมีส่วนร่วมเข้าไปจัดทำในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตน อีกทั้งยังต้องมีช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงความต้องการ โดยสื่อผ่านไปสู่อุปกรณ์รายการหรือองค์กรผู้ผลิตได้ 2) การมีส่วนร่วม (Participation) หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในระบบการสื่อสารในทุกๆระดับนั่นคือ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนทั้งในกระบวนการผลิต รายการ การบริหารจัดการ และการวางแผนระบบการ

สื่อสารต่างๆ ในชุมชน 3)การจัดการด้วยตนเอง (Self-Management) หมายถึงกระบวนการตัดสินใจของประชาชนในชุมชนที่มีอำนาจและสิทธิในการตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มคิดการกำหนดนโยบายการวางแผน การลงทุน การกำหนดและการจัดสรรงบประมาณเป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารชุมชน

1.1) นำแนวคิดเกี่ยวกับการสั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารที่เป็นผลการวิจัยนี้ไปทดลองปฏิบัติโดยไปปรับใช้ให้เข้ากับสังคม วัฒนธรรม และบริบทของพื้นที่โดยใช้ลักษณะการบูรณาการทุนชุมชน: เพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เป็นกรณีตัวอย่างให้กับการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารในพื้นที่อื่นๆ

1.2) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทในการพัฒนาสื่อชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้วยการสนับสนุนให้คนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในงานหอกระจายข่าวสารให้เกิดการใช้หอกระจายข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารให้มีความยั่งยืน

1.3) ควรให้ผู้ปฏิบัติงานหอกระจายข่าวสารได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ใหม่ๆ รวมทั้งควรจัดกิจกรรมเครือข่ายหอกระจายข่าวสารในระดับอำเภอ และจังหวัด เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาหอกระจายข่าวสารในอนาคต

1.4) ควรส่งเสริมให้ชุมชนนำทุนประเภทต่างๆ มาปรับใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานหอกระจายข่าวสารโดยพยายามพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด และควรสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับหน่วยงานภายนอกหลายๆ หน่วยงาน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

2.1) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาชุมชนประเภทอื่นๆ เพื่อให้พื้นที่ที่มีลักษณะชุมชนใกล้เคียงกันสามารถนำไปปรับใช้ได้ นอกเหนือจากลักษณะชุมชนแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบทจากกรณีศึกษานี้ เช่น ชุมชนเมือง ชุมชนชนบท เป็นต้น

2.2) ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ

มุ่งเน้นการทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทุนชุมชน การ
สั่งสมทุนเพื่อการดำรงอยู่ของหอกระจายข่าวสาร
เทศบาลตำบลบางหลวงที่ทำงานต่อเนื่องมากกว่า 57 ปี
ผู้วิจัยได้แบ่งเวลาในการสั่งสมทุนชุมชนออกเป็น 4
ช่วง เพื่อให้เห็นพัฒนาการ จุดเปลี่ยน และการสั่งสม

ทุนชุมชน โดยการกำหนดช่วงเวลาดังกล่าวมีข้อจำกัดจึง
ทำให้ข้อเท็จจริงบางอย่างอาจคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจาก
เป็นการระบุช่วงเวลาแบบประมาณการ ดังนั้นผู้ที่จะ
ทำการศึกษาวิจัยในอนาคตควรคำนึงถึงประเด็นดัง
กล่าวด้วย

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ และคณะ. (2543). สื่อเพื่อชุมชน การประมวลความรู้.กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

_____. (2552 :43). สื่อเล็กๆที่ใช้ในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.

เกษร สุจินดานุพงศ์ ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เทศบาลตำบลบางหลวง, สัมภาษณ์ 3 กันยายน 2555.

ดวงพร คำคุณวัฒน์ และคณะ. (2545: 119-124). การพัฒนาหอกระจายข่าวสารเพื่อสนองตอบความต้องการของชุมชน.สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

_____. (2547 :1). “ดำเนินงานหอกระจายข่าวสารที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน”. กรุงเทพฯ:สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย (สกว.).

ฉัตรชัย เล็บสรวงวัลย์ . (2547). “ปัจจัยที่มีผลต่อส่วนร่วมในการบริหารจัดการหอกระจายข่าวของผู้นำชุมชนตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา.” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,

ประเวศ วะสี. (2547). การพัฒนาต้องเอาวัฒนธรรมเป็นตัวตั้ง. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรมราชบัณฑิตยสถาน.

ปีแยร์ บูร์ดิเยอ. (2550: 84-85). เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์ . =L’Economie des biens symboliques. แปลโดย ชนิดา เสี่ยงยมไพศาลสุข. กรุงเทพฯ : คบไฟ,

สมศักดิ์ อยู่มาก ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1, สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2555.

สุนทรภู์. (2510). โครจนีราศสุพรรณของสุนทรภู์ฉบับสมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.

Bourdieu, R. (1977).Out of a Theory of Practice, Cambridge: Cambridge University Press.

Jankowski N.W. (2001:7-8).The Conceptual Contours of Community Media, N.W. Jankowski & O. Prehn (Eds.). Community Media, in the information age: Perspectives and prospects. Cresskill, IL: Hampton Press,

Jan Serves,Thomas L. Jacobson, Shirley A.White. (1996:18). Participatory Communication for Social Change. London:Sage Publication, 1996.

Kadekodi, G.K. (1992). “Paradigm of sustainable development”. Development. 3(1), 72 - 76.